

Kalbos puoselėtojų sambūris

Nors Lietuvių kalbos draugija, gyvuojanti 90 metų, atgimstančioje Lietuvoje atkurta 1989 m. ir tuo metu rajono lituanistams kirbėjo mintis įsteigti skyrių Pasvalyje, tai įvyko tik 2023 m. kovo 9 d. Taigi dveji metai, kai LKD skyrius, pasivadinęs kalbininko Petro Būtėno vardu, veikia ir mūsų krašte. Vasario 28 d. jo nariai ir bičiuliai, kuriems rūpi gimtosios kalbos puoselėjimas, buvo susirinkę Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje, kur ir yra skyriaus buveinė. Sambūris pavadintas „Prisidėti, rūpintis, saugoti, ugdyti“ – pagal LKD Įstatuose numatytus tikslus. Jame dalyvavo LKD valdybos pirmininkė, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos narė, humanitarinių mokslų dr. Vilma Zubaitienė ir draugijos sekretorė bei tarybos narė, žurnalo „Gimtoji kalba“ vyr. redaktorė Rita Urnėžiūtė.

LKD vadovė V. Zubaitienė išsamiai papasakojo apie draugijos istoriją ir veiklą. Pagrindiniai jos tikslai yra prisidėti prie valstybinės kalbos politikos įgyvendinimo, rūpintis valstybinės kalbos įtvirtinimu visose viešojo gyvenimo srityse, bendrinės kalbos vartojimo taisyklų, ugdyti visuomenės kalbinį sąmoningumą, saugoti lietuvių kalbos savitumą ir tarmes, rūpintis kalbininkų atminimo įamžinimu. Draugijos veikla buvo nutrūkusi 1940 m., bet po dešimtmečio atkurta Vokietijoje, o vėliau perkelta į JAV. 1935 m. Kaune vykusiame steigiamajame susirinkime tarp kitų asmenų dalyvavo ir pasvalietis Petras Avižonis. Draugija nuo pat pradžių skelbė kalbos norminimo kriterijus, leido žurnalą

„Gimtoji kalba“, knygas. Tai visuomeninė organizacija, kuriai dabar vadovauja 5 asmenų valdyba ir iš 15 žmonių, daugiausia mokslininkų, dėstytojų, sudaryta taryba. Narystė patvirtinama kasmetiniu mokesčiu ir įsipareigojimu laikytis Įstatų, o balandžio mėnesiais vyksta skyrių atstovų suvažiavimai. LKD turi tradicinius savo renginius: kasmet skelbia metų žodžio ir metų posakio rinkimus, internetinę viktoriną, LKD skaitymus, renka žurnalistą – kalbos bičiulį, rengia konkursą „Lietuviškos istorijos: pasakojimai apie kalbą“, prisideda prie konkurso „Mūsų kalbinis kultūrinis kraštovaizdis“. Kartu su Kazickų šeimos fondu atkūrė kalbininko Petro Būtėno ir jo mokinės Aleksandros Kazickienės atminimo įamžinimo premiją, remia knygų lietuvių kalbos temomis leidybą.

Žurnalo „Gimtoji kalba“ vyr. redaktorė R. Urnėžiūtė, kuri su šiuo žurnalu dirba jau 35 metus, supažindino su jo istorija: jis eina nuo 1933 m., pradžioje leido LKD, sovietmečiu žurnalas buvo uždraustas, bet leistas tokio pat pobūdžio kitas pavadinimu „Mūsų kalba“, o 1990 m. vėl atkurta

Sambūrio viešnios, LKD vadovės, apsilankė Mariaus Katiliškio atminimo kambaryje (iš kairės – Vilma Zubaitienė ir Rita Urnėžiūtė).

„Gimtoji kalba“ – dabar žurnalą leidžia Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Šis 32 puslapių leidinys, išeinantis kartą per mėnesį, skiriamas redaktoriams, kalbos tvarkytojams, dėstytojams ir mokytojams, žurnalistams, tarnautojams, verslininkams, jo tikslai yra populiariai pateikti kalbos specialistų rekomendacijas, dirbti lingvistinio švietimo darbą, skatinti įvairių sričių specialistus bendradarbiauti su kalbininkais, ugdyti visuomenės kalbos kultūrą. Viešnia šūsnį žurnalo numerių padovanojo mūsų bibliotekai.

Sambūryje buvo trumpai pristatyta ir LKD Pasvalio Petro Būtėno skyriaus veikla. Į Lietuvių kalbos

draugiją yra įstoję 19 pasvaliečių: tai mokytojai lituanistai, bibliotekos, knygyno, savivaldybės, kultūros centro, muziejaus, žurnalo ir laikraščio redakcijų darbuotojai. Skyriaus nariai bendrauja ir apie savo veiklą pasakoja socialiniame tinkle „Facebook“, turi savo emblemą (autorė Agnė Naunikaitė), įsijungia į LKD renginius, organizuoja „Lietuvių kalbos dienas“, susitikimus su kalbininkais, sukakčių paminėjimus. Štai neseniai rinko įdomiausių pasvalietiškos tarmės žodžių 10-uką (jis paskelbtas feisbuko paskyroje: ieškoti su nuoroda „LKD Pasvalio Petro Būtėno skyrius“), dabar ruošiasi protmūšiai „Viskas „iš gimtinės šalėlės“ (P. Būtėnas)“, pasvaliečių

kalbininko ir akių gydytojo Petro Avižonio 150-ųjų gimimo metinių minėjimui. Kol kas pasvaliečiai dar neturi kasmetinio (tradicinio) renginio, kuriais jau pasižymi kitų rajonų skyriai.

Svarbi ne tik bendra veikla, bet ir atskirų LKD narių iniciatyvos, jų pastangos puoselėti gimtąją kalbą ten, kur jie dirba (gimnazijose, leidinių redakcijose ar kitose įstaigose), bei papildomoje kultūrinėje veikloje. Vienas iš svarbių draugijos tikslų yra saugoti tarmes. Džiugu, kad pasvaliečių tarmė ne tik viešai skleidžiama sakytine forma, bet ir užrašoma: be Vlado Braziūno eilėraščių knygos „Saula prė laidos“, galima minėti Klaudijos Audickaitės knygą „Atminimas ilgamžis kaip ažuolas“, kurioje pasakojimai apie Sketerių giminę užrašyti tarmiškai, ir bibliotekos leidinuką „Kemėnėjome sava krašt sava šnekt“. Pasvaliečių tarmės „ambasadorius“ Vilniuje, aišku, yra poetas Vladas Braziūnas, o Pasvalio krašte – Viktoras Stanislovaitis, šio laikraščio redaktorius, LKD narys, rašytojas, renginių vedėjas, istorijų pasakotojas. Jo įrašai feisbuke (ir balsu, ir užrašytu tekstu) su linksmomis, o kartais ir gaudžiomis istorijomis atveria šio krašto tarmės grožį visos šalies (gal ir ne tik) žmonėms. Sambūryje jis pasidalino mintimis apie tėvų ir senelių šnektos puoselėjimo svarbą ir savo patirtimis, viešai šnekant gimtąją tarmę.

Graži sutaptis, kad šį kalbos puoselėtojų sambūrį tarytum pratęsė kultūros centre vykęs vakaras – studento Luko Simsono sudarytos Pasvalio krašte atliekamų dainų rinktinės, pavadintos tarmiškai „Alutį gėrio, gražė dainavo“, sutiktuvės.

Regina GRUBINSKIENĖ
LKD Pasvalio Petro Būtėno
skyriaus pirmininkė